

Kunnan- ja kaupunginhallituksille

Kuntayhtymien hallituksille

Kuntaliitto kannustaa pieniä kuntia ja suurten kuntien viranomaisyksiköitä yhteistyöhön rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien hoidossa

Kuntaliiton hallituksen keväällä 2016 hyväksymien, yhdyskuntien kehittämistä koskevien linjausten mukaan riittävän tonttitarjonnan, hyvän ympäristön ja joustavan lupahallinnon avain on kaavoituksen, rakennusvalvonnan, ympäristöasiantuntijoiden ja teknisen toimen yhteistyö.

Kuntaliitossa keväällä 2017 valmistuneen, viranomaistoimintojen organisointia koskevan (VIRVA -hanke) selvityksen aineiston ja teorian pohjalta rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun optimaalisin sijainti on paikallisella tasolla. Viranomaistoimintojen yhteistyö hyödyttää toimialojen omien tehtävien suorittamista ja kunnan kehittämistä kokonaisuutena. Hyvän elinympäristön tuottamisessa rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun rooli kunnan maankäytön tukena osoittautui tutkimuksessa keskeiseksi. Rakennusvalvonta on kunnassa tärkeässä roolissa kaavojen noudattamisen valvojana ja siten niiden toteuttamisen toimeenpanijana. Ympäristönsuojelun ja kaavoituksen yhteistyö on tärkeää paitsi kaavojen laadinnassa myös ympäristövalvonnan kaavoituksellisten näkökohtien toteutumisessa.

Terveellisen, turvallisen ja viihtyisän elinympäristön rakentamisessa toimialojen asiantuntijat ovat myös tärkeitä kumppaneita kuntatekniikalle. Kuntien ilmastotyön edistämiseksi erityisesti ympäristönsuojelulla on vahva yhteys kunnan strategiseen johtoon. Viranomaistoimintojen sijoittuminen kunnassa yhteiseen yksikköön tarjoaa mahdollisuudet yhden luukun palveluihin lähellä asiakasta.

Pienten kuntien yhteistyö ja viranomaisyksiköiden yhdistäminen

Organisoinnin nykytila

Kuntaliiton tuoreet ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan hallintokyselyt kuntiin osoittavat, että ko. viranomaistehtäviä hoidetaan hyvin vaihtelevan kokoisissa toimintayksiköissä ja vaihtelevalla osaamis- ja koulutus pohjalla. Ympäristönsuojeluviranomaisyksiköitä on arviolta 150-175 kpl ja yksiköissä työskentelee keskimäärin 5,2 henkilöä (mediaani 3 henkilöä). Rakennusvalvonnan tehtäviä hoidetaan noin 275 toimintayksikössä keskimäärin 4,2 hengen (mediaani 2 henkilöä) voimin. Ympäristönsuojelussa jo lähes puolet kunnista hoitaa tehtävää useamman kunnan yhteistyönä. Rakennusvalvonnassa edelleen valtaosassa kuntia tehtävä hoidetaan kunnan omassa toimielimessä ja viranhaltijaorganisaatioissa. Viranhaltijaorganisaatioissa ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan yhteisten toimintayksikköjen määrää on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti.

Toimintaympäristön muutokset

Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan tehtäviä koskeva lainsäädäntö on viime vuosikymmeninä lisääntynyt ja uudistunut kiivaasti. Viimeisimpinä ympäristönsuojelulainsäädännön kehittämisen suuntauksina ovat olleet muutokset, joilla pyritään sujuvoittamaan lupakäsittelyä ja lisäämään viranomaisyhteistyötä ja vuoropuhelua luvanhakijan kanssa. Käynnistyvän maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen taustalle tarkasteltavissa kokonaisuuksissa korostuvat mm. rakentamisen energiatehokkuus ja ilmastovaikutukset. Näiden muutosten valossa ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan yhteistyön ja asiantuntemuksen laajentamisen tarpeet tullevat korostumaan entisestään.

Kuntalaisten ja toiminnanharjoittajien vaatimukset kunnan viranomaistoimintoja kohtaan ovat niin ikään kasvaneet, ja elinympäristöä koskevat päätökset ovat entistä keskeisemmällä sijalla kunnan päätöksenteossa ja merkittäviä kunnan elinvoiman edistämisessä. Tehtävien laadukas hoitaminen vaatii monipuolista osaamista ja mahdollisuutta tarjota palveluita nopeallakin temolla hankkeiden edetessä.

Samalla tulee huolehtia viranomaisen riippumattomuudesta ja estää asioiden henkilöityminen. Tällainen toiminta on vaikeasti toteutettavissa pienessä, 1-2 hengen toimintayksikössä.

Muutoksiin vastaaminen edellyttää yhteistyötä ja osaamisen laajentamista

Nykyinen kuntapohja ei aina mahdollista riittävän laadukkaita viranomaispalveluita pienimmissä kunnissa - yksiköt voivat jäädä liian pieniksi. Lisäksi ympäristöterveydenhuollon mahdollinen siirtyminen maakuntaudistuksen myötä maakuntaan hajottaa useita nykyisiä hyvin toimivia kuntien yhteisiä viranomaisyksiköitä. Näissä kunnissa on etsittävä yhteistyömalleja, joilla turvataan riittävät rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun palvelut.

Riittävän asiantuntemuksen, erikoistumismahdollisuuksien ja palvelutarjonnan turvaamiseksi Kuntaliitto kannustaa pieniä kuntia hakeutumaan vapaaehtoiseen kuntalain tarkoittamaan kuntayhteistyöhön rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien hoitamisessa. Maakuntalakiluonnoksessa esitettyä mahdollisuutta siirtää tehtävät kuntien ja maakunnan sopimuksilla maakunnan hoidettavaksi voi olla perusteltua käyttää alueilla, jossa yhdyskuntarakenne ja vakiintuneet toimintatavat puoltavat tätä. Näissäkin tapauksissa on syytä huolehtia siitä, että rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun yhteistyö kunnan kaavoittajan ja muun maankäytön välillä säilyy tiiviinä.

Suuremmissa kunnissa resurssien käytön tehostamiseksi ja elinympäristöä koskevan päätöksenteon sujuvoittamiseksi, Kuntaliitto kannustaa kuntien ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan toimintoja yhteisiin yksiköihin lähelle kaavoitusta ja muita maankäytön toimintayksiköitä.

Tukea kuntayhteistyöhön ja uudelleen organisointiin

Kuntayhteistyöhön lähteminen edellyttää sopimuksen laatimista yhteistoimintaan osallistuvien kuntien kesken. Yhteistyöstä sovittaessa on tärkeää huolehtia sopimusosapuolten tarpeiden tyydyttämisestä yhteistoiminnassa. Jokaisella kunnalla tulee olla käytettävissään ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan asiantuntemusta.

Viranomaistoimintojen uudelleen organisointi kunnan sisällä puolestaan edellyttää kunnan palveluketjujen kokonaisvaltaista tarkastelua ja lopulta hallintosäännön päivittämistä.

Pienten kuntien yhteistoimintaa ja viranomaisyksiköiden uudelleen organisointia edistääkseen, Kuntaliitto tarjoaa käyttöönnne oheiset ohjeet ja sopimusmallit sekä muuta asiaan liittyvää taustamateriaalia.

Lisätietoja, ympäristönsuojelu:

Nelli Tikka, lakimies, puh. 050 345 8941, nelli.tikka@kuntaliitto.fi
Miira Riipinen, ympäristöpäällikkö, puh. 040 824 4401, miira.riipinen@kuntaliitto.fi

Lisätietoja, rakennusvalvonta:

Minna Mättö, lakimies, puh. 050 308 1487, minna.matto@kuntaliitto.fi
Ulla Hurmeranta, johtava lakimies, puh. 050 382 737, ulla.hurmeranta@kuntaliitto.fi
Anne Jarva, kehittämisspäällikkö, puh. 050 573 6810, anne.jarva@kuntaliitto.fi

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina
varatoimitusjohtaja

Jarkko Huovinen
johtaja, alueet ja yhdyskunnat

Liitteet

1. [Kunnan hallintosääntö - Kuntaliiton verkko-opas](#)
2. Kuntien julkisoikeudellinen yhteistoiminta -yleisohje
3. Yhteistoiminnan sopimusmallit (ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta)
 - a) Kuntalain mukainen sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta (viranhaltijapalvelun ostaminen) - malli
 - b) Ympäristönsuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen yhteistä toimielintä koskeva sopimus -malli
4. Rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon uudelleen organisoiminnan lähtökohdat ([VIRVA -loppuraportti](#))